

Kirsch, Otakar

Zdeněk Vašíček (1933–2011) : muzeologie jako cesta k mezinárodní vědecké kariéře

In: *Pod ochranou Kleió : historické obory na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity*. Borovský, Tomáš (editor); Němec, Jiří (editor). Vydání první Brno: Masarykova univerzita, 2019, pp. 101-102

ISBN 978-80-210-9258-7; ISBN 978-80-210-9259-4 (online : pdf)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/141073>

Access Date: 01. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Se svými tezemi a myšlenkami pak již od poloviny šedesátých let postupně seznamoval domácí (např. muzeologické sympozium v Brně) i zahraniční veřejnost, přičemž neváhal vstoupit do ostrých polemik a názorových výměn (s Jiřím Neustupným). Stránský zároveň usiloval o rozvíjení spolupráce s muzeologickými katedrami ze zahraničí včetně řady nesocialistických zemí. Příkladem může být brněnské setkání jejich zástupců uskutečněné v roce 1967, které později vedlo ke vzniku důležité součásti ICOM – International Committee for the Training of Personnel (ICTOP). Další ambiciózní projekty, mimo jiné zřízení muzeografického střediska v Brně s podporou UNESCO, ale nakonec realizovány nebyly. Na další osudy brněnské muzeologie navíc výrazně dolehly události pražského jara (Stránský byl zbaven funkce vedoucího muzeologického oddělení). Zpočátku dosti vyhrocená situace se však začala postupně stabilizovat. Došlo sice k začlenění doposud samostatné učební jednotky pod katedru prehistorie (1976), podařilo se ale například vydat Stránského stěžejní publikaci *Úvod do muzeologie* (1972), v níž byla v komplexní podobě představena vize a koncepce oboru.

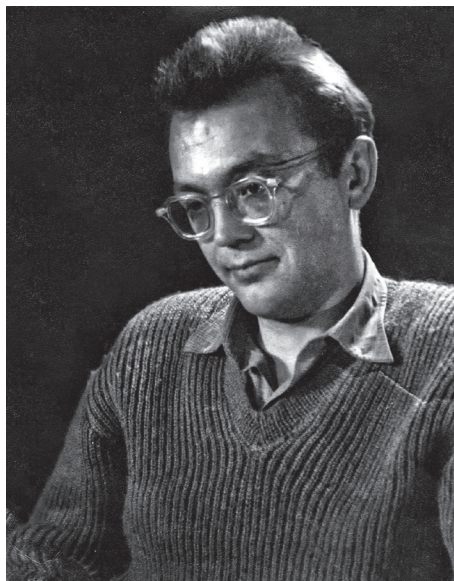
Na jeho další tematickou profilaci Z. Z. Stránského a prohloubení dosud reflektované problematiky začala mít stále větší vliv i bezprostřední komunikace se zahraničními muzeology, což úzce souviselo se založením International Committee for Museology (ICOFOM) v roce 1976. Dalšími aktivitami mezinárodního dosahu se staly práce na vydání slovníku *Dictionarium museologicum* a od roku 1986 také pořádání Mezinárodní letní školy muzeologie (ISSOM), jež výrazně přispěly k prohloubení prestiže brněnské muzeologie i k dalšímu šíření jejích myšlenek. Celospolečenské změny po roce 1989 pak pro Stránského znamenaly možnost opět vytvořit samostatnou katedru a rozšířit výuku muzeologie, na níž stále do určité míry ulpívalo stigma oboru úzce spjatého s bývalým režimem, o řádné denní studium. K tomu přispělo i úspěšné habilitační řízení uskutečněné v roce 1993, návrh na profesuru byl však vědeckou radou Masarykovy univerzity odmítnut.

Po roce 1996 Stránský odešel na Slovensko, kde byla z jeho podnětu založena katedra ekomuzeologie při nově vznikající Univerzitě Mateja Bela v Banské Bystrici. Svě vědecké dílo završil publikací *Archeologie a muzeologie* (2005), v níž osvětluje specifčnost a vzájemné shody archeologického a muzejního fenoménu. K Stránského osmdesátým narozeninám byla v Technickém muzeu v Brně uspořádána konference, na níž představitelé Filozofické fakulty Masarykovy univerzity uznali jeho zásluhy o obor. O Stránského významu pro rozvoj domácí a hlavně světové muzeologie ostatně svědčí články důležitých představitelů současné muzeologie v monotematickém čísle časopisu *Museologica Brunensia* (2016/2).

Zdeněk Vašíček (1933–2011)

Muzeologie jako cesta k mezinárodní vědecké kariéře

Významný český vědec a myslitel s rozsáhlými znalostmi mnoha společenskovědních oborů vystudoval historii a filozofii na Karlově univerzitě. Po absolutoriu v roce 1957 získal zaměstnání v kroměřížském okresním archivu, nedlouho poté však přijal funkci ředitele muzea v Trutnově. Ve sbírkotvorné, prezentační i publikační činnosti dokázal v šedesátých letech prosadit některá doposud nepřiliš reflektovaná témata (například z okruhu sudetoněmeckých lokálních dějin) a bez vědomí nadřízených orgánů dokonce navázal spolupráci s mnoha kulturními institucemi ze Spolkové republiky Německo a z Rakouska.

Ve stejném období uveřejnil i první studie zabývající se problematikou regionálního muzejnictví, které byly otištěny v periodikách *Krkonoše-Podkrkonoší* a *Vlastivědná práce Trutnovska*. Postupně se však Vašíčkova pozornost stále více obracela ke snaze revidovat celkové postavení a směřování muzeí, které byly výrazně ovlivněny komunistickou ideologií. Stal se jednou z vůdčích osobností při pokusu o reformu českého muzejnictví v období pražského jara, kdy se výrazně angažoval při přípravách vzniku profesního svazu muzejních pracovníků. Zároveň se do sféry jeho zájmu stále intenzivněji dostávala teoretická reflexe muzejního fenoménu.

Po ukončení postgraduálního studia muzeologie v roce 1968 se stal členem muzeologického oddělení Moravského muzea a podílel se na výuce v rámci externí muzeologické katedry při tehdejší Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně v Brně. Publikacioní výstupy z přelomu šedesátých a sedmdesátých let, v nichž podle Stránského vzoru poukazoval na nemožnost fundovaně odpovědět na základní otázky pouze prostřednictvím vlastní zkušenosti a zavedené muzejní praxe, se tematicky dotýkaly především muzea jako kulturní a společenské instituce a aplikace metodologických (deskripce, klasifikace) a interdisciplinárních (dokumentalistika, teorie vědecké informace) přístupů v oblasti muzeologie. Za inovativní lze označit především jeho pokus o vytvoření klasifikačních kritérií v procesu muzealizace, v jehož rámci uplatnil své znalosti z oboru filozofie a formální logiky. Vašíček také zásadním způsobem zasáhl do rozsáhlé polemiky o specializaci muzejních institucí z hlediska vývoje vědy vedené ve slovenském časopise *Múzeum* (1968–1969).

Krátké, ale výrazné angažmá v muzeologii však bylo poměrně záhy přerušeno Vašíčkovým zatčením v roce 1972. Přesto pro něj znamenalo zásadní kariéerní předěl – mladý vědec se mohl v rámci svého brněnského působení sžít s akademickým prostředím a dát základ svému pozdějšímu působení na dalších domácích a zahraničních univerzitách. I když se ve své další odborné dráze primárně věnoval tématům z oblasti filozofie, historie a archeologie, některé otázky ze svého muzeologického období dále rozpracovával a navazoval na ně ve svých pozdějších stěžejních dílech jako *Archeologie včera a dnes* (1980–1981, pod jménem spoluautora Jaroslava Maliny); *Minulost a současnost, paměť a dějiny* (2008, s Françoise Mayer) či *Jak se dělají filozofie* (2012).